

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Кафедра педагогіки вищої школи**

**Методичні вказівки до
вивчення навчальної дисципліни
«Історія освіти та педагогічної
думки»**

**для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки**

Слов'янськ – 2021

УДК 37.013 – 029:9(075.8)

М 54

Рецензенти:

Саяпіна С.А. – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету гуманітарної та економічної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Курінна С.М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри дошкільної освіти та соціальної роботи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

М 54 Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни «Історія освіти та педагогічної думки» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти / Уклад.: Е. А. Панасенко. Слов'янськ: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2021. 44 с.

Методичні вказівки укладено відповідно до освітньої програми «Освітні, педагогічні науки» та навчального плану підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки. Методичні вказівки сприятимуть усвідомленню здобувачами вищої освіти засвоєння основних шляхів і закономірностей розвитку шкільництва, освіти і педагогічної думки, формування інтересу до української та зарубіжної педагогічної спадщини, її переосмислення і творчого використання з метою вдосконалення сучасного освітнього процесу на різних ланках.

Методичні вказівки адресовано аспірантам, науковим працівникам, вчителям-практикам, які займаються педагогічними дослідженнями.

Друкується за рішенням Вченої ради

Державного вищого навчального закладу

«Донбаський державний педагогічний університет»

(протокол №1 від 30.08.2021 р.)

© ДДПУ, 2021

ЗМІСТ

Розділ 1. Силабус навчальної дисципліни «Історія освіти та педагогічної думки»	3
Розділ 2. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія освіти та педагогічної думки».....	13
Розділ 3. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять із навчальної дисципліни «Історія освіти та педагогічної думки»	29
Розділ 4. Дидактичне забезпечення самостійної роботи із навчальної дисципліни «Історія освіти та педагогічної думки».....	38
Розділ 5. Контрольні питання із навчальної дисципліни «Історія освіти та педагогічної думки».....	43

РОЗДІЛ 1
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ ОСВІТИ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ»

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ОСВІТИ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

Назва

Кількість кредитів	5
Рік підготовки, семестр	1 1
Компонент освітньої програми	обов'язковий
Викладач	Панасенко Е.А. – професор кафедри педагогіки вищої школи, доктор педагогічних наук, професор
Контактна інформація	ellinapanasenko@ukr.net
Консультації	Кожну п'ятницю місяця, 13.00. – 14.00.
Анотація навчальної дисципліни	<p><i>Об'єкт вивчення</i> – процес історичного розвитку педагогічних ідей, теорій та концепцій та освітнього процесу у світі.</p> <p><i>Предмет вивчення</i> – історичні надбання та історичний процес в галузі вітчизняної та зарубіжної педагогіки.</p> <p>Навчальна дисципліна спрямована на вивченні основних закономірностей та етапів розвитку педагогічної культури від найдавніших часів до сучасності; ознайомленні з пріоритетами вітчизняної педагогічної думки, її впливом на розвиток школи й освіти в інших країнах світу; розширенні педагогічного кругозору здобувачів вищої освіти; ознайомленні з передовим педагогічним досвідом минулого з метою творчого використання у майбутній практичній діяльності; формуванні загальнолюдські цінностей, національної самосвідомості, національної гідності.</p>
Опис навчальної дисципліни	<p><i>Мета навчальної дисципліни:</i> висвітлення теорії та практики єдиного всесвітнього історичного педагогічного процесу, розкриття закономірностей становлення школи, освіти та педагогічної думки в різні історичні періоди; формування цілісної системи знань про історико-педагогічні процеси, явища та факти; забезпечення оволодіння кращими здобутками світової та української педагогіки, вироблення уміння застосовувати їх у сучасних умовах, здійснення пошукової діяльності, розвиток творчого потенціалу; розкриття внутрішніх закономірностей й специфічних ознак,</p>

притаманних розвитку школи, вихованню й педагогіки українського та інших народів; формування цілісної картини світу, професійного педагогічного світогляду.

Програмні компетентності:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-1 Здатність проектувати й здійснювати комплексні дослідження на засадах системного наукового світогляду, сформованих знань із філософії наукової діяльності та соціокультурних проблем.

ЗК-2 Здатність до критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досліджень, генерування нових ідей під час вирішення дослідницьких і практичних завдань, комплексних та інноваційних проблем.

ЗК-4 Готовність до створення та інтерпретації нових знань через наукове дослідження або інші передові вчення такої якості, що відповідають вимогам національного та міжнародного рівнів, до діяльності в інтернаціональних дослідницьких групах.

ЗК-5 Здатність дотримуватись етичних норм у професійній діяльності.

Спеціальні компетентності (ФК)

ФК-2 Готовність здійснювати освітню й науково-дослідницьку діяльність на основі гуманістичного світогляду і глибокого проникнення в суть педагогічних явищ і процесів із залученням широкого кола наукових джерел.

ФК-6 Здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі освіти.

ФК-8 Здатність науково супроводжувати студентоцентрований освітній і виховний процес з орієнтацією на інтереси особистості, суспільства і держави.

ФК-12 Здатність вибудовувати студентоцентровану взаємодію зі студентами, розвивати їх емоційний і соціальний інтелект, створювати позитивні міжособистісні відносини й доброзичливий психологічний клімат, підтримувати академічну атмосферу та культуру в ЗВО.

Ключові слова: історія освіти, педагогічна думка, історико-педагогічний процес, історико-педагогічна спадщина, історико-педагогічний дискурс, видатні педагоги минулого.

Очікувані результати навчання:

ПРН-2 Застосовувати основні наукові підходи і методи науково-дослідної діяльності; методи критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досягнень під час розв'язування дослідницьких і практичних завдань, у тому числі в міждисциплінарних галузях.

	<p>ПРН-5 Дотримуватися основних норм, прийнятих науковою спільнотою, з урахуванням міжнародного досвіду спілкування; здійснювати особистісний вибір у морально-ціннісних ситуаціях, що виникають у професійній сфері діяльності.</p> <p>ПРН-8 Системно аналізувати та гнучко застосовувати у практичній педагогічній діяльності цікаві й перспективні освітні інновації, адаптуючи їх до можливостей і потреб конкретної аудиторії, а також використовувати широкі можливості інформаційних технологій.</p> <p>ПРН-9 Проводити аналіз основних світоглядних і методологічних проблем галузі та суміжних із нею наук; планувати професійну діяльність у сфері наукових досліджень.</p> <p>ПРН-11 Оперувати різними методами і засобами дослідницької діяльності педагога; володіти способами збору, систематизації та обробки інформації, інтерпретації отриманих результатів, вивчення та творче застосування педагогічної спадщини і досвіду роботи педагогів-новаторів, вміннями робити висновки.</p> <p>ПРН-13 Здійснювати критичний аналіз сучасної системи освіти; створювати умови конструктивної взаємодії з усіма суб'єктами освітньо-виховного процесу.</p> <p><i>Матеріали та ресурси:</i></p> <p>дистанційний курс «Історія освіти та педагогічної думки» http://ddpu.edu.ua:9090/moodle/course/view.php?id=2296</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ мультимедійна апаратура, екран, проектор; ✓ бібліотечні фонди.
<p>Теми</p>	<p>Програма навчальної дисципліни містить такі теми:</p> <p>Тема 1. Антична педагогіка. Виховання і навчання в епоху Середньовіччя.</p> <p>Тема 2. Освіта в епоху Просвітництва (XVII - XVIII ст.). Історія становлення класичної європейської педагогіки (XVIII-XIX ст.).</p> <p>Тема 3. Перші європейські університети.</p> <p>Тема 4. Реформаторська педагогіка Я.А. Коменського.</p> <p>Тема 5. Роль і значення виховання у формуванні особистості, його мета і завдання (Дж. Локк, Д. Дідро, К. Гельвецій). Вплив Й. Гербарта і гербертіанців на розвиток освіти.</p> <p>Тема 6. Ідея всебічного і гармонійного розвитку особистості у творчості Р. Оуена, Ф. Дістервега.</p> <p>Тема 7. Теорія гуманістичного вільного виховання та принцип природовідповідності у досвіді Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці.</p> <p>Тема 8. Педагогічна діяльність та погляди Ф. Фребеля, М. Монтесорі, С. Френе.</p> <p>Тема 9. Зарубіжна школа і педагогіка в кінці XIX – на початку</p>

XX ст.

Тема 10. Школа і педагогіка в Західній Європі і США в період між першою і другою Світовими війнами (1918 –1939 рр.).

Тема 11. Школа і педагогіка у високорозвинених країнах світах після другої Світової війни (1945 – початок XXI ст.): США, Великобританія, Німеччина, Франція, Швеція, Норвегія, Канада, Китай, Японія.

Тема 12. Сучасний стан та перспективи розвитку освіти у найбільш розвинених країнах світу.

Тема 13. Традиційне виховання, освіта та педагогічна думка Київської Русі.

Тема 14. Освіта і школа в період занепаду Київської держави (друга половина XIII – перша половина XVI ст. до 1569 р.). Педагогіка в контексті Слов'янського Відродження (1569 р. – середина XVII ст.).

Тема 15. Педагогічна думка і школа козацької доби (Українське Бароко) у другій половині XVII ст. – XVIII ст.

Тема 16. Зміст та організація діяльності Острозької та Києво-Могилянської академії.

Тема 17. Педагогічний гуманізм і новаторство в досвіді П. Беринди, І. Борецького, М. Смотрицького, С. і Л. Зизаніїв, П. Могили, І. Гізеля й ін.

Тема 18. Концепція морального виховання і кордоцентризм в творчості Г. Сковороди. Значення його спадщини для XXI століття.

Тема 19. Школа, освіта і педагогічна думка в Україні у XIX ст. Становлення та розвиток університетської освіти в Україні.

Тема 20. Становлення педагогічних поглядів О.Духновича, М.Костомарова, М.Драгоманова, М.Пирогова.

Тема 21. Ідея народності виховання в творчості Т. Шевченка та К. Ушинського, її значення для розвитку педагогічної думки в Україні.

Тема 22. Теоретичні ідеї розбудови національної освіти і шкільництва І. Франка, М. Драгоманова, С. Русової.

Тема 23. Педагогічна думка в Україні у другій половині XIX ст. (М.Куліш, М. Корф, Х.Алчевська, П. Лубінець).

Тема 24. Школа, освіта і педагогічна наука в Україні у першій половині XX ст. Педагогічні погляди та просвітницька діяльність українських педагогів та організаторів освіти.

Тема 25. Виховний ідеал та релігійна традиція у творчості Г. Ващенко.

Тема 26. Становлення національної системи освіти на поч. XX ст. Педагогічна система А.С. Макаренка.

Тема 27. Педагогічна система В.О. Сухомлинського.

	<p>Тема 28. Інноваційний контекст педагогічного подвижництва А. Макаренка і В. Сухомлинського.</p> <p>Тема 29. Школа, освіта і педагогічна наука в Україні у другій половині ХХ ст. – на початку ХХІ ст.</p> <p>Тема 30. Освіта в Україні на сучасному етапі духовного та національного відродження.</p>
Методичні поради для викладачів «Як навчати?»	<p><i>Методи навчання за джерелом передачі і сприймання інформації:</i> словесні, наочні, практичні.</p> <p><i>Методи навчання за характером логіки пізнання:</i> аналітичний, індуктивний, дедуктивний, традуктивний.</p> <p><i>Методи навчання за рівнем самостійності розумової діяльності:</i> проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.</p> <p><i>Методи активні:</i> диспут, дискусія, мозкова атака, аналіз педагогічних ідей, теорій та концепцій, кейси, творчі завдання, навчальні проєкти.</p>
Методичні поради для здобувачів «Як навчатися?»	<p><i>Види роботи здобувачів</i> (тези, доповіді, есе, реферати, анотації, рецензії; презентації результатів виконаних завдань).</p>
Оцінювання	<p><i>Види, методи та форми контролю.</i></p> <p><u>Види:</u> поточний контроль, підсумковий контроль, семестровий контроль (іспит).</p> <p><u>Методи:</u> перевірка самостійної роботи, усне опитування.</p> <p><u>Форми:</u> індивідуальна та фронтальна перевірка</p> <p>Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни «Історія освіти та педагогічної думки» здійснюється під час проведення навчальних занять (лекції, практичні заняття) та самостійної роботи.</p> <p>Оцінювання під час проведення лекційних, практичних занять є складовою поточного контролю, який має на меті перевірку знань студентів з окремих тем та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи.</p> <p>Об'єктами поточного контролю є:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ відвідування і робота на лекції – 1 бал; ✓ усна відповідь та виконання практичних завдань на занятті – 6 балів. <p><i>Відповідь на практичному занятті оцінюється за наступними критеріями:</i></p> <p>5-6 балів – здобувач у повному обсязі опрацював програмний матеріал, основну і додаткову літературу, має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями у вирішенні завдань, робить аргументовані висновки, може вільно</p>

висловлювати власні судження і переконувати інших, здатний презентувати власне розуміння питання.

3-4 бали – здобувач володіє навчальним матеріалом, формулює нескладні висновки, може узагальнювати набуті знання і частково застосовувати їх у вирішенні завдань, аргументація на достатньому рівні.

1-2 бали – здобувач вищої освіти загалом самостійно відтворює програмний матеріал, може дати стислу характеристику питання, але у викладеному матеріалі є істотні прогалини, є певні неточності як у відтворенні матеріалу, так і у висновках, аргументація низька, використання набутих знань у вирішенні завдань на низькому рівні.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти оцінюється у 55 б.

Умовою допуску до складання іспиту є накопичення здобувачем протягом навчального семестру не менше 60 балів. Максимальна кількість балів – 100.

Здобувачі вищої освіти, які за поточним оцінюванням у семестрі мають результат навчання з дисципліни 60 балів і вище, можуть, за бажанням, бути:

- ✓ звільнені від складання іспиту й отримати в результаті оцінювання 60-80 балів, що відповідають кількості балів поточного оцінювання з навчальної дисципліни;
- ✓ звільнені від складання іспиту й отримати в результаті оцінювання 81-100 балів, що відповідають кількості балів поточного оцінювання з навчальної дисципліни, за відсутності пропусків занять з усіх предметів семестру без поважних причин (до 10%), але за обов'язкового надання в деканат виконаних самостійних завдань з відповідної дисципліни;
- ✓ допущені до складання іспиту.

Здобувач вищої освіти може підвищити оцінку, яку він отримав за результатами роботи в семестрі, під час складання іспиту в період сесії. Якщо здобувач вищої освіти на іспиті отримав оцінку нижчу, ніж за результатами роботи в семестрі, у відомість обліку успішності виставляється підсумкова оцінка за результатами роботи в семестрі. Іспит проводиться у письмовій формі.

Розподіл балів із дисципліни

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам, із розподілом за темами за результатами поточного контролю

Тема	Лекції		Практичні заняття		Самостійна робота	
	Денна форма	Заочна форма	Денна форма	Заочна форма	Денна форма	Заочна форма
T 1	1	1	-	-	-	-
T 2	1	1	-	-	-	-
T 3	-	-	-	-	5	5
T 4	1	1	-	-	-	-
T 5	-	-	-	-	5	5
T 6	-	-	6	6	-	-
T 7	1	1	-	-	-	-
T 8	1	1	-	-	-	-
T 9	1	1	-	-	-	-
T 10	-	-	-	-	5	5
T 11	-	-	6	6	-	-
T 12	1	1	-	-	-	-
T 13	1	1	-	-	-	-
T 14	-	-	-	-	5	5
T 15	-	-	6	6	-	-
T 16	1	1	-	-	-	-
T 17	-	-	-	-	5	5
T 18	-	-	6	6	-	-
T 19	-	-	-	-	5	5
T 20	-	-	-	-	5	5
T 21	2	2	-	-	-	-
T 22	-	-	-	-	5	5
T 23	-	-	-	-	5	5
T 24	-	-	-	-	5	5
T 25	1	1	-	-	-	-
T 26	1	1	-	-	-	-
T 27	1	1	-	-	-	-
T 28	-	-	6	6	-	-
T 29	-	-	-	-	5	5
T 30	1	1	-	-	-	-
Разом	15	15	30	30	55	55

Оцінювання на іспиті відбувається за такими критеріями.

Здобувач вищої освіти отримує оцінку:

Відмінно (90-100 б.) – здобувач вищої освіти демонструє концептуальні та методологічні знання з дисципліни; критично оцінює концепції і теорії; демонструє знання різноманітних підходів до вирішення проблеми організації інформаційного пошуку, самостійного відбору і якісної обробки наукової інформації; вміє писати тези, есе, реферати, доповіді; здійснює критичний аналіз, оцінку і синтез нових та

комплексних ідей. За час навчання виявив вміння вільно спілкуватися з питань, що стосуються сфери наукових знань у галузі історії освіти та педагогічної думки, самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включатись в дискусії, відстоювати власну позицію в питаннях та рішеннях, що розглядаються, високий ступінь самостійності, академічної та професійної доброчесності.

Добре (75-89 б.) – здобувач вищої освіти припускається певних логічних помилок в аргументації власної позиції щодо розуміння концептуальних та методологічних знань з дисципліни; оцінює концепції і теорії в історико-педагогічній думці; демонструє знання різноманітних підходів до вирішення проблеми організації інформаційного пошуку, самостійного відбору і якісної обробки наукової інформації; вміє писати тези, есе, реферати, доповіді; здійснює аналіз, оцінку і синтез нових та комплексних ідей. За час навчання виявив вміння спілкуватися з питань, що стосуються сфери наукових знань у галузі історії освіти та педагогічної думки, надавати вичерпні пояснення, переважно самостійно вирішувати поставлені завдання, включатись в дискусії, висловлювати власну позицію в питаннях та рішеннях, що розглядаються, самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною, діяти з академічною та професійною доброчесністю.

Задовільно (60-74 б.) – здобувач вищої освіти припускається істотних логічних помилок в аргументації власної позиції щодо розуміння концептуальних та методологічних знань з дисципліни; є упушення і неточності під час оцінювання історико-педагогічних концепцій і теорій; демонструє низький рівень сформованості вміння писати тези, есе, реферати, доповіді. За час навчання досить формально ставився до вирішення поставлених завдань, участі у дискусіях, презентації власної позиції в питаннях та рішеннях, що розглядаються; може вирішувати подібні завдання тим, що розглядалися з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати з допомогою викладача, діє з академічною та професійною доброчесністю.

Незадовільно (26-59 б.) – здобувач вищої освіти не здатний продемонструвати розуміння основних понять навчальної дисципліни; демонструє низький рівень сформованості вміння писати тези, есе, реферати, доповіді; не демонструє будь-яких знань або розуміння основних питань дисципліни; демонструє фундаментальне нерозуміння предмета та відсутність активності у проведенні наукового дослідження.

Політика щодо дедлайнів та перескладань, академічної доброчесності, відвідування: перескладання та повторне вивчення дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в ДДПУ (<http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/025.pdf>)
Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлені терміни. Якщо здобувач вищої освіти був відсутній на заняттях з будь-якої причини, він відпрацьовує навчальні питання та завдання в часи самостійної підготовки та у встановлені викладачем терміни обов'язково звітує про опанування навчального матеріалу.

Дотримання академічної доброчесності.

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками передбачає:

- ✓ посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- ✓ дотримання норм законодавства про авторське право;
- ✓ надання достовірної інформації про результати досліджень та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- ✓ контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- ✓ самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);
- ✓ посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- ✓ дотримання норм законодавства про авторське право;
- ✓ надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

За порушення академічної доброчесності учасники освітнього процесу закладу вищої освіти можуть бути притягнені до такої

	<p>академічної відповідальності. Нормативно-правове забезпечення: Положення про академічну доброчесність педагогічних, науково-педагогічних працівників та здобувачів у "ДДПУ" http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/012.pdf</p>
<p>Переваги вивчення навчальної дисципліни «Бонус вивчення»</p>	<p>Вивчення навчальної дисципліни дозволить здобувачу вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ усвідомити системність, взаємозв'язок та цілісність різних педагогічних явищ і процесів, багатогранність практичної спрямованості педагогіки; ✓ орієнтуватися у тенденціях освітньої політики в Україні та за кордоном; ✓ мати стратегічне бачення розвитку науки; ✓ розглядати педагогічні явища, розвиток освіти та науки у їх історичній ретроспективі; ✓ застосовувати компаративний аналіз щодо вивчення педагогічних проблем у зарубіжному та вітчизняному контекстах; ✓ адаптовувати та застосовувати ідеї видатних педагогів у сучасну педагогічну практику; ✓ узагальнювати інноваційний педагогічний досвід у власному науковому дослідженні.

РОЗДІЛ 2
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ ОСВІТИ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ»

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Обов’язкова	
Загальна кількість годин – 150	Рік підготовки:	
	1-й	1-й
	Семестр	
	1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 3; самостійної роботи студента – 8,5	Лекції	
	30 год.	30 год.
	Практичні	
	10 год.	10 год.
	Самостійна робота	
	110 год.	110 год.
Вид контролю: 1-й семестр – іспит		

Метою вивчення навчальної дисципліни «Історія освіти та педагогічної думки» є висвітлення теорії та практики єдиного всесвітнього історичного педагогічного процесу, розкриття закономірностей становлення школи, освіти та педагогічної думки в різні історичні періоди; формування цілісної системи знань про історико-педагогічні процеси, явища та факти; забезпечення оволодіння кращими здобутками світової та української педагогіки, вироблення вміння застосовувати їх у сучасних умовах, здійснення пошукової діяльності, розвиток творчого потенціалу; розкриття внутрішніх закономірностей й специфічних ознак, притаманних розвитку школи, вихованню й педагогіки українського та інших народів; формування цілісної картини світу, професійного педагогічного світогляду.

МАТРИЦЯ

компетентностей, програмних результатів навчання, методів навчання, методів контролю з навчальної дисципліни «Історія освіти та педагогічної думки»

Компетентності, які формуються (шифр відповідно до освітньої програми)	Програмні результати навчання (шифр відповідно до освітньої програми)	Методи навчання	Методи контролю
<p>ЗК-1 Здатність проектувати й здійснювати комплексні дослідження на засадах системного наукового світогляду, сформованих знань із філософії наукової діяльності та соціокультурних проблем.</p> <p>ЗК-2 Здатність до критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досліджень, генерування нових ідей під час вирішення дослідницьких і практичних завдань, комплексних та інноваційних проблем.</p> <p>ЗК-4 Готовність до створення та інтерпретації нових знань через наукове дослідження або інші передові вчення такої якості, що відповідають вимогам національного та міжнародного рівнів, до діяльності в</p>	<p>ПРН-2 Застосовувати основні наукові підходи і методи науково-дослідної діяльності; методи критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досягнень під час розв'язування дослідницьких і практичних завдань, у тому числі в міждисциплінарних галузях.</p> <p>ПРН-5 Дотримуватися основних норм, прийнятих науковою спільнотою, з урахуванням міжнародного досвіду спілкування; здійснювати особистісний вибір у морально-ціннісних ситуаціях, що виникають у професійній сфері</p>	<p>Поєднання традиційних, активних та інтерактивних методів навчання з використанням інноваційних технологій:</p> <ul style="list-style-type: none"> - словесні методи: лекція (проблемна, лекція-дискусія, лекція-консультація, круглий стіл, лекція-провокація, мультимедійна тощо), пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, бесіда, диспут, дискусія, дебати; - наочні методи: спостереження, демонстрація, ілюстрація; - практичні методи: обробка історико-педагогічної інформації, тезування, рецензування, анотування (робота із друкowanими та електронними інформаційними ресурсами, виконання індивідуальних завдань, тестування); - робота з навчально-методичною 	<p>Спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне, письмове опитування, тестовий контроль, взаємоконтроль (взаємо-оцінювання),самоконтроль (рефлексія, самооцінювання) оцінювання самостійної роботи (повідомлення, доповідь, мультимедійна презентація, проєкт), іспит.</p>

<p>інтернаціональних дослідницьких групах.</p> <p>ЗК-5 Здатність дотримуватись етичних норм у професійній діяльності.</p> <p>ФК-2 Готовність здійснювати освітню й науково-дослідницьку діяльність на основі гуманістичного світогляду і глибокого проникнення в суть педагогічних явищ і процесів із залученням широкого кола наукових джерел.</p> <p>ФК-6 Здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі освіти.</p> <p>ФК-8 Здатність науково супроводжувати студентоцентрований освітній і виховний процес з орієнтацією на інтереси особистості, суспільства і держави.</p> <p>ФК-12 Здатність вибудовувати студентоцентровану взаємодію зі студентами, розвивати їх емоційний і соціальний інтелект, створювати позитивні міжособистісні відносини й</p>	<p>діяльності.</p> <p>ПРН-8 Системно аналізувати та гнучко застосовувати у практичній педагогічній діяльності цікаві й перспективні освітні інновації, адаптуючи їх до можливостей і потреб конкретної аудиторії, а також використовувати широкі можливості інформаційних технологій.</p> <p>ПРН-9 Проводити аналіз основних світоглядних і методологічних проблем галузі та суміжних із нею наук; планувати професійну діяльність у сфері наукових досліджень.</p> <p>ПРН-11 Оперувати різними методами і засобами дослідницької діяльності педагога; володіти способами збору, систематизації та обробки інформації, інтерпретації</p>	<p>літературою (конспектування, анотування, рецензування);</p> <ul style="list-style-type: none"> - відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання: дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані; - активні методи навчання: метод проєктів, кейс метод, мозкова атака, снігова куля, створення ментальних карт; - інтерактивні методи навчання: технології фасилітативного навчання, методи активізації творчої діяльності. 	
---	--	--	--

<p>доброзичливий психологічний клімат, підтримувати академічну атмосферу та культуру в ЗВО.</p>	<p>отриманих результатів, вивчення та творче застосування педагогічної спадщини і досвіду роботи педагогів-новаторів, вміннями робити висновки.</p> <p>ПРН-13 Здійснювати критичний аналіз сучасної системи освіти; створювати умови конструктивної взаємодії з усіма суб'єктами освітньо-виховного процесу.</p>		
---	--	--	--

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усь ого	зокрема				Усь ого	зокрема			
		л	пр	л а б	с.р.		л	пр	л а б	с.р.
Тема 1. Антична педагогіка. Виховання і навчання в епоху Середньовіччя.	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-
Тема 2. Освіта в епоху Просвітництва (XVII - XVIII ст.). Історія становлення класичної європейської педагогіки (XVIII-XIX ст.)	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-
Тема 3. Перші європейські університети.	10	-	-	-	10	10	-	-	-	10
Тема 4. Реформаторська педагогіка Я.А. Коменського.	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-
Тема 5. Роль і значення виховання у формуванні особистості, його мета і завдання (Дж. Локк, Д. Дідро, К. Гельвецій). Вплив Й. Гербарта і гербертіанців на розвиток освіти.	10	-	-	-	10	10	-	-	-	10
Тема 6. Ідея всебічного і гармонійного розвитку особистості у творчості Р. Оуена, Ф. Дістервега.	2	-	2	-	-	2	-	2	-	-
Тема 7. Теорія гуманістичного вільного виховання та принцип природовідповідності у досвіді Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці.	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-
Тема 8. Педагогічна діяльність та погляди Ф. Фребеля, М. Монтесорі, С. Френе.	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-

Тема 9. Зарубіжна школа і педагогіка в кінці ХІХ – на початку ХХ ст.	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-
Тема 10. Школа і педагогіка в Західній Європі і США в період між першою і другою Світовими війнами (1918 – 1939 рр.).	10	-	-	-	10	10	-	-	-	10
Тема 11. Школа і педагогіка у високорозвинених країнах світах після другої Світової війни (1945– початок ХХІ ст.): США, Великобританія, Німеччина, Франція, Швеція, Норвегія, Канада, Китай, Японія.	2	-	2	-	-	2	-	2	-	-
Тема 12. Сучасний стан та перспективи розвитку освіти у найбільш розвинених країнах світу	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-
Тема 13. Традиційне виховання, освіта та педагогічна думка Київської Русі.	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-
Тема 14. Освіта і школа в період занепаду Київської держави (друга половина ХІІІ – перша половина ХVІ ст. до 1569 р.). Педагогіка в контексті Слов'янського Відродження (1569 р. – середина ХVІІ ст.).	10	-	-	-	10	10	-	-	-	10
Тема 15. Педагогічна думка і школа козацької доби (Українське Бароко) у другій половині ХVІІ ст. – ХVІІІ ст.	2	-	2	-	-	2	-	2	-	-
Тема 16. Зміст та організація діяльності Острозької та Києво-Могилянської академій.	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-
Тема 17. Педагогічний гуманізм і новаторство в досвіді П. Беринди, І. Борецького, М. Смотрицького, С. і Л. Зизаніїв, П. Могили, І. Гізеля й ін.	10	-	-	-	10	10	-	-	-	10
Тема 18. Концепція морального виховання і кордоцентризм в творчості Г. Сковороди. Значення його спадщини для ХХІ століття.	2	-	2	-	-	2	-	2	-	-

Тема 19. Школа, освіта і педагогічна думка в Україні у XIX ст. Становлення та розвиток університетської освіти в Україні.	10	-	-	-	10	10	-	-	-	10
Тема 20. Становлення педагогічних поглядів О.Духновича, М.Костомарова, М.Драгоманова, М.Пирогова	10	-	-	-	10	10	-	-	-	10
Тема 21. Ідея народності виховання в творчості Т. Шевченка та К. Ушинського, її значення для розвитку педагогічної думки в Україні.	4	4	-	-	-	4	4	-	-	-
Тема 22. Теоретичні ідеї розбудови національної освіти і шкільництва І. Франка, М. Драгоманова, С. Русової.	10	-	-	-	10	10	-	-	-	10
Тема 23. Педагогічна думка в Україні у другій половині XIX ст. (М.Куліш, М. Корф, Х.Алчевська, П. Лубінець)	10	-	-	-	10	10	-	-	-	10
Тема 24. Школа, освіта і педагогічна наука в Україні у першій половині XX ст. Педагогічні погляди та просвітницька діяльність українських педагогів та організаторів освіти.	10	-	-	-	10	10	-	-	-	10
Тема 25. Виховний ідеал та релігійна традиція у творчості Г. Ващенко.	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-
Тема 26. Становлення національної системи освіти на поч. XX ст. Педагогічна система А.С. Макаренка.	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-
Тема 27. Педагогічна система В.О.Сухомлинського.	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-
Тема 28. Інноваційний контекст педагогічного подвизництва А. Макаренка і В. Сухомлинського.	2	-	2	-	-	2	-	2	-	-
Тема 29. Школа, освіта і педагогічна наука в Україні у другій половині XX ст. – на початку XXI ст.	10	-	-	-	10	10	-	-	-	10
Тема 30. Освіта в Україні на сучасному етапі духовного та національного відродження.	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-

Усього годин	150	30	10	-	110	150	30	10	-	110
--------------	-----	----	----	---	-----	-----	----	----	---	-----

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Теми лекцій

№ п/п	Тема лекційного заняття	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Антична педагогіка. Виховання і навчання в епоху Середньовіччя.	2	2
2.	Освіта в епоху Просвітництва (XVII - XVIII ст.). Історія становлення класичної європейської педагогіки (XVIII-XIX ст.)	2	2
3.	Реформаторська педагогіка Я.А. Коменського.	2	2
4.	Теорія гуманістичного вільного виховання та принцип природовідповідності у досвіді Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці.	2	2
5.	Педагогічна діяльність та погляди Ф. Фребеля, М. Монтесорі, С. Френе.	2	2
6.	Зарубіжна школа і педагогіка в кінці XIX – на початку XX ст.	2	2
7.	Сучасний стан та перспективи розвитку освіти у найбільш розвинених країнах світу.	2	2
8.	Традиційне виховання, освіта та педагогічна думка Київської Русі.	2	2
9.	Зміст та організація діяльності Острозької та Києво-Могилянської академії.	2	2
10.	Ідея народності виховання в творчості Т. Шевченка та К. Ушинського, її значення для розвитку педагогічної думки в Україні.	4	4
11.	Виховний ідеал та релігійна традиція у творчості Г. Ващенко.	2	2
12.	Становлення національної системи освіти на поч. XX ст. Педагогічна система А.С.Макаренка.	2	2
13.	Педагогічна система В.О.Сухомлинського.	2	2
14.	Освіта в Україні на сучасному етапі духовного та національного відродження	2	2
	Разом	30	30

4.2. Теми практичних занять

№ п/п	Тема практичного заняття	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Ідея всебічного і гармонійного розвитку особистості у творчості Р. Оуена, Ф. Дістервега.	2	2

2.	Школа і педагогіка у високорозвинених країнах світах після другої Світової війни (1945– початок XXI ст.): США, Великобританія, Німеччина, Франція, Швеція, Норвегія, Канада, Китай, Японія.	2	2
3.	Педагогічна думка і школа козацької доби (Українське Бароко) у другій половині XVII ст. – XVIII ст.	2	2
4.	Концепція морального виховання і кордоцентризм в творчості Г. Сковороди. Значення його спадщини для XXI століття.	2	2
5.	Інноваційний контекст педагогічного подвижництва А. Макаренка і В. Сухомлинського.	2	2
Разом		10	10

4.3. Самостійна робота

№ п/п	Тема	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Перші європейські університети.	10	10
2.	Роль і значення виховання у формуванні особистості, його мета і завдання (Дж. Локк, Д. Дідро, К. Гельвецій). Вплив Й. Гербарта і гербертіанців на розвиток освіти.	10	10
3.	Школа і педагогіка в Західній Європі і США в період між першою і другою Світовими війнами (1918 –1939 рр.).	10	10
4.	Освіта і школа в період занепаду Київської держави (друга половина XIII – перша половина XVI ст. до 1569 р.). Педагогіка в контексті Слов'янського Відродження (1569 р. – середина XVII ст.).	10	10
5.	Педагогічний гуманізм і новаторство в досвіді П. Беринди, І. Борецького, М. Смотрицького, С. і Л. Зизаніїв, П. Могили, І. Гізеля й ін.	10	10
6.	Школа, освіта і педагогічна думка в Україні у XIX ст. Становлення та розвиток університетської освіти в Україні.	10	10
7.	Становлення педагогічних поглядів О.Духновича, М.Костомарова, М.Драгоманова, М.Пирогова	10	10
8.	Теоретичні ідеї розбудови національної освіти і шкільництва І. Франка, М. Драгоманова,	10	10

	С. Русової.		
9.	Педагогічна думка в Україні у другій половині XIX ст. (М.Куліш, М. Корф, Х.Алчевська, П. Лубінець)	10	10
10.	Школа, освіта і педагогічна наука в Україні у першій половині XX ст. Педагогічні погляди та просвітницька діяльність українських педагогів та організаторів освіти.	10	10
11.	Школа, освіта і педагогічна наука в Україні у другій половині XX ст. – на початку XXI ст.	10	10
	Разом	110	110

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

За накопичувальною 100 – бальною шкалою	За національною шкалою	
	<i>для іспитів, звітів з практики, курсових робіт</i>	<i>для заліків</i>
90 – 100 балів	відмінно	зараховано
89 – 75 балів	добре	
60 – 74 балів	задовільно	
26 – 59 балів	незадовільно	не зараховано
0 – 25 балів	неприйнятно	

6. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: завдання для вхідного, поточного та підсумкового контролю, взаємоконтролю (взаємооцінювання), самоконтролю (рефлексія, самооцінювання), тестового контролю, усного, письмового опитування, оцінювання самостійної роботи (наукове повідомлення, доповідь, реферат, есе, науковий проект, творча робота, мультимедійна презентація), семестровий іспит.

Питання до іспиту

1. Виховання і навчання у Давній Греції та Римі.
2. Школа і педагогічна думка в Європі в епоху Відродження та Реформації.
3. Основні педагогічні ідеї Я.Коменського та їх актуальність для сучасної школи.
4. Вікова періодизація як історико-педагогічна проблема (Я.Коменський, Ж.-Ж.Руссо, Ф.В.А. Дістервег).
5. Перші європейські університети.
6. Педагогічна діяльність і спадщина Й. Песталоцці: актуальні питання.

7. Загальна характеристика історії розвитку гуманістичних педагогічних систем (М.Монтессорі, С.Френе, Р.Штайнер та ін.).
8. Педагогічні погляди Дж.Дьюї та їх вплив на українську школу.
9. Історико-педагогічний аналіз ідей реформаторської педагогіки в Західній Європі і США (Г.Кершенштейнер, А.Лай, Р. Штайнер, Дж. Дьюї, С.Френе та ін.).
- 10.Школа і педагогіка у високорозвинених країнах світах після другої Світової війни (1945– початок ХХІ ст.).
- 11.Сучасний стан та перспективи розвитку освіти у найбільш розвинених країнах світу.
- 12.Освіта і виховання дітей за часів Київської Русі.
- 13.Роль братських шкіл України у ХVІ-ХVІІ ст. у розвитку національної освіти.
- 14.Роль Острозької академії у розвиткові української педагогічної культури.
- 15.Освітня діяльність і педагогічні погляди Г.Сковороди: актуальність ідей.
- 16.Києво-Могилянська академія як центр вітчизняної науки, культури та освіти ХVІІ-ХVІІІ ст.
- 17.Педагогічні ідеї О.Духновича.
- 18.Розвиток освіти та педагогічної думки у Західній Україні (друга половина ХІХ – поч. ХХ ст.).
- 19.Педагогічні погляди Т.Шевченка, М.Костомарова, П.Куліша.
- 20.К.Ушинський – засновник наукової педагогіки.
- 21.Педагогічні погляди та освітня діяльність М.Пирогова в Україні.
- 22.Педагогічні ідеї М.Драгоманова.
- 23.Становлення та розвиток університетської освіти в Україні.
- 24.Освітня діяльність і педагогічні погляди Б.Грінченка.
- 25.Українська школа і педагогічна думка в період визвольних змагань українського народу (1917-20 рр.).
- 26.М.Грушевський про українську школу.
- 27.Роль суспільно-громадської і педагогічної діяльності та теоретичної спадщини професора І.Огієнка у відновленні національної освіти України.
- 28.Система освіти України в 20-х рр. ХХ ст. Загальна характеристика, зміст і методи навчання.
- 29.Внесок С.Русової у розвиток української педагогіки.
- 30.Науково-практична діяльність українських педагогів-просвітників (Я.Чепіга, О.Музиченко, І.Соколянський, О.Залужний та ін.).
- 31.Виховний ідеал та релігійна традиція у творчості Г. Ващенка.
- 32.Науково-методична діяльність Наркомосу України в 20-х рр. ХХ ст.Організація навчально-виховного процесу в 20-х рр. ХХ ст. в школах України.
- 33.Педагогічна діяльність А.Макаренка: значущість ідей для розвитку педагогічної науки.
- 34.Педагогічна діяльність В.Сухомлинського: особливості застосування його ідей в сучасній школі.
- 35.Теорія і практика вільного виховання в історичному розвитку.
- 36.Українська школа й педагогіка між двома світовими війнами.
- 37.Стан освіти, школи й педагогіки в Україні в 50-90-х рр. ХХ ст.
- 38.Розвиток українського шкільництва в умовах розбудови Української держави.

39. Школа, освіта і педагогічна наука в Україні у другій половині ХХ ст. – на початку ХХІ ст.
40. Освіта в Україні на сучасному етапі духовного та національного відродження.

7. Рекомендована література

Основна

1. Васюк О. В. Історія педагогіки та освіти в Україні : підручн. Київ : ЦП «Компринт», 2019. 519 с.
2. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка : підруч. Київ : ТОВ «ЦП «Компринт» 2016. 412 с.
3. Демченко О.П. Практикум з історії педагогіки : навчально-методичний посібник для викладачів історії педагогіки, на допомогу студентам педагогічних ВНЗ під час самостійного вивчення теоретичних основ, підготовки до семінарських і практичних занять. К. : Видавничий дім «Слово», 2012. 323 с.
4. Завгородня Т.К. Історія педагогіки : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.
5. Зайченко І.В. Історія педагогіки. Книга І. Історія зарубіжної педагогіки : навчальний посібник. К.: Видавничий Дім “Слово”, 2010. 624 с.
6. Левківський М.В. Історія педагогіки : навч.-метод. посібник. Вид. 4. К.: Центр учбової літератури, 2011. 190 с.
7. Любар О. О. Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки: навч. посіб. За ред. О. О. Любара. Київ : Знання КОО, 2003. 456 с.
8. Сбруєва А. А., Рисіна М.Ю. "Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах". СумДПУ, 2000. 208 с.

Допоміжна

1. Аркас М. М. Історія України-Русі. Київ : Вища шк., 1990. 395 с.
2. Березівська Л. Д. Реформування шкільної освіти в Україні у ХХ столітті: монографія. Київ : Богданова А. М., 2008. 406 с.
3. Ващенко Г. Виховання волі і характеру : підручник для педагогів. Київ : Школяр, 1999. 385 с.
4. Ващенко Г. Виховний ідеал: підручник для педагогів, виховників, молоді і батьків. Полтава : Полтавський вісник, 1994. 191 с.
5. Ващенко Г. Вибрані педагогічні твори. Дрогобич : Відродження, 1997. 214 с.
6. Грушевський М. С. Иллюстрированная история Украины. Донецк : Кярп, 2002. 768 с.
7. Грушевський М. С. Про українську мову і українську школу. Київ : Веселка, 1991. 46 с.
8. Драгоманов М. П. Листи на Наддніпрянську Україну. Історія української школи і педагогіки : хрестоматія. Упорядник О. О. Любар. Київ : Знання, 2003. С. 284–286.

9. Духнович О. В. Народна педагогія. Історія української школи і педагогіки : хрестоматія. Упорядник О. О. Любар. Київ : Знання, 2003. С. 200–205.
10. Енциклопедія освіти. Академія пед. наук України ; головний ред. В. К. Кремінь. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
11. Костомаров М. І. Дві руські народності. Історія української школи і педагогіки : хрестоматія. Упорядник О. О. Любар. Київ : Знання, 2003. С. 177–180.
12. Кузь В. Г., Руденко Ю. Д., Губко О. Т. Українська козацька педагогіка і духовність. Умань : [б. в.], 1995. 116 с.
13. Макаренко А. С. Деякі висновки з мого педагогічного досвіду. Історія української школи і педагогіки : хрестоматія. Упорядник О. О. Любар. Київ : Знання, 2003. С. 465–469.
14. Макаренко А. С. Лекції про виховання дітей. Київ : Рад. шк., 1948. 91 с.
15. Макаренко А. С. Методика організації виховного процесу. Київ : Рад. шк., 1951. 100 с.
16. Макаренко А. С. Педагогические сочинения : в 8 т. М. : Педагогика. Т. 4. 1984. С. 236–369.
17. Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина ХІХ – ХХ століття) : хрестоматія. Упорядник Л. Д. Березівська та ін. Київ : Наук. Світ, 2003. 418 с.
18. Нариси історії українського шкільництва (1905–1933 рр.) : навч. посіб. За ред. О. В. Сухомлинської та ін. Київ : Заповіт, 1996. 304 с.
19. Науменко Ф. І. Школа Київської Русі. Львів : Львівський держ. ун-т ім. І. Франка, 1965. 216 с.
20. Огієнко І. І. Наука про рідномовні обов'язки. Історія української школи і педагогіки : хрестоматія. Упорядник О. О. Любар. Київ : Знання, 2003. С. 375–377.
21. Огієнко І. І. Українська культура. Київ : Вид-во книгарні Є. Череповського, 1992. 272 с.
22. Пирогов М. І. Питання життя. Історія української школи і педагогіки : хрестоматія. Упорядник О. О. Любар. Київ : Знання, 2003. С. 205–209.
23. Поучення Володимира Мономаха. Історія української школи і педагогіки : хрестоматія. Упорядник О. О. Любар. Київ : Знання, 2003. С. 40–42.
24. Прокопович Ф. Духовний регламент. Історія української школи і педагогіки : хрестоматія. Упорядник О. О. Любар. Київ : Знання, 2003. С. 114–122.
25. Прокопович Ф. Філософські твори. У 3-х т. Київ : Наук. думка, 1979.
26. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні : нариси (Х–поч. ХХ ст.). За ред. М. Д. Ярмаченка. Київ : Рад. шк., 1991. 381 с.
27. Русова С. Ф. Нова школа. С. Ф. Русова. Вибрані педагогічні твори: у 2-х т. Київ : Освіта, 1996. С. 207–218.

28. Сухомлинський В. О. Вибрані твори в 5 томах. Т. 3. Київ : Рад. школа, 1977. 670 с.
29. Сухомлинський В. О. Павлівська середня школа. В.О.Сухомлинський. Вибрані твори в 5 томах. Т. 4. Київ: Рад. шк. 1976. С. 7–390.
30. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості. В. О. Сухомлинський. Вибрані твори в 5 томах. Т. 1. Київ : Рад. шк. 1976. С. 5–502.
31. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. В.О.Сухомлинський. Історія української школи і педагогіки : хрестоматія. Упорядник О. О. Любар. Київ : Знання, 2003. С. 526–540.
32. Сухомлинський В. О. Сто порад вчителю. Київ : Рад. шк., 1988. 304 с.
33. Українка Л. Волинські образки. Історія української школи і педагогіки : хрестоматія. Упорядник О. О. Любар. Київ : Знання, 2003. С.334–339.
34. Ушинський К. Д. Питання про народні школи. К.Д.Ушинський. Вибрані педагогічні твори. В 2 т. Т. 2. Київ : Рад. шк., 1983. С. 56–63.
35. Ушинський К. Д. Про виховання розуму. К. Д. Ушинський. Твори. В 6 т. Т. 6. Київ : Рад. шк., 1955. С. 371–379.
36. Ушинський К. Д. Про народність у громадському вихованні К. Д. Ушинський. Вибрані педагогічні твори. В 2-х т. Т. 1. Київ : Рад. шк., 1983. С. 43–103.
37. Ушинський К. Д. Рідне слово. К. Д. Ушинський. Вибрані педагогічні твори. В 2 т. Т. 1. Київ : Рад. шк., 1983. С. 121–133.
38. Франко І. Твори. В 2-х т. – Т. 2 : Оповідання. Київ : Дніпро, 1986. С. 462–477.
39. Франко І. Я. «Schoneschreiben». Зібрання творів . У 50-ти т. Т. 15. Київ : Наук. думка. 1978. С. 85–91.
40. Франко І. Я. Наші народні школи і їх потреби. Історія української школи і педагогіки : хрестоматія. Упорядник О. О. Любар. Київ : Знання, 2003. С. 308–314.
41. Франко І. Я. Чого хоче «Галицька робітницька громада». Історія української школи і педагогіки : хрестоматія. Упорядник О. О. Любар. Київ : Знання, 2003. С. 306–308.
42. Хомич Л. О. Професійно-педагогічна підготовка вчителя початкових класів. Київ : «Магістр – S», 1998. 200 с.
43. Шевченко Т. Г. Букварь южнорусскій. Історія української школи і педагогіки : хрестоматія. Упорядник О. О. Любар. Київ : Знання, 2003. С. 166–176.

8. Інформаційні ресурси

1. Березюк О. С. Педагогічні погляди Лесі Українки. URL : <http://studentam.net.ua/content/view/8248/95/>.
2. Вплив на розвиток вітчизняної педагогічної думки педагогічних ідей та діяльності П. П. Блонського і С. Т. Шацького. URL : <http://studopedia.org/10-59450.html>.

3. Гайдученко Ю. О. Проблема духовно-морального виховання дітей утворчій спадщині Бориса Грінченка. URL : <http://srw.kspu.edu/wp-content/uploads/2012/03/Gaidychenko.pdf>.
4. Дубасенюк О. А. Новаторські підходи до формування педагогічного колективу в загальноосвітніх закладах (30–80 рр. XX ст.). URL : <http://eprints.zu.edu.ua/1826/1/5.pdf>.
5. Закон України «Про вищу освіту». *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 37–38, ст. 2004. URL : <http://www.detut.edu.ua/node/260>.
6. Закон України «Про освіту». *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 38–39. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
7. Зародження та розвиток культури в епоху палеоліту. URL : <http://sdamzavas.net/1-7906.html>.
8. Іванченко А. В. А. С. Макаренка про мету й засоби виховання. URL : <http://studentam.net.ua/content/view/3395/97/>.
9. Іващенко К. В. Педагогічна система А. Макаренка: досвід організації дитячого самоврядування. URL : http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/2293/1/Pedagogichna_systema_Makarenka_samovryaduvannya.pdf.
10. Ілійчук Л. В. Особистість учителя у педагогічній спадщині К. Д. Ушинського. URL : <http://conf.kubg.edu.ua/index.php/courses/ushynskyi/paper/viewFile/10/18>
11. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки. URL : <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>.
12. Рижанова А. О. С. Т. Шацький – засновник вітчизняної соціальної педагогіки. *Вісник ХДАК*. 2010. Вип. 31. Роз. 3. Педагогіка. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/hak_2010_31_31.
13. Статті про Львів. Львівське Успенське братство, його школа і друкарня. URL : <http://map.lviv.ua/statti/isaevych3.html>.
14. History of Education and Comparative Education: URL : <http://sisifo.fpce.ul.pt>.
15. Language Issues in Comparative Education Inclusive Teaching and Learning in Non-Dominant Languages and Cultures / Carol Benson and Kimmo Kosonen (Eds). Canada. URL : <https://www.sensepublishers.com/media/1624-language-issues-in-comparative-education.pdf>.
16. New Thinking in Comparative Education / Edited by Marianne A. Larsen; University of Western Ontario, Canada. URL : <https://www.sensepublishers.com/media/693-new-thinking-in-comparative-education.pdf>.
17. TOWARDS A COMPARATIVE PEDAGOGY / Robin Alexander; University of Cambridge From: Cowen, R. and Kazamias, A.M. (ed) International Handbook of Comparative Education, pp 923-942, Springer, 2009: URL : <http://www.robinalexander.org.uk/wp-content/uploads/2012/05/IHCE-chapter-59-Alexander.pdf>.

7. Посилання на дистанційний курс

Дистанційний курс «Історія освіти та педагогічної думки». URL:
<http://ddpu.edu.ua:9090/moodle/course/view.php?id=2296>

РОЗДІЛ 3

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ ОСВІТИ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ»

Практичні заняття – це одна із форм навчання в процесі вивчення історії педагогіки. Вони відіграють важливу роль у виробленні у здобувачів вищої освіти навичок вивчення й аналізу праць класиків педагогіки, архівних матеріалів; розвитку критичного ставлення до педагогічної спадщини минулого, формування вміння осмислювати педагогічні ідеї, шукати шляхи їх упровадження в сучасній системі освіти.

Мета практичного заняття повинна бути зрозумілою здобувачам вищої освіти. Під час проведення практичних занять потрібно враховувати роль повторення, яке для закріплення знань доцільно проводити варіативно, під новим кутом зору. Слід організовувати практичні заняття так, щоб здобувачі вищої освіти постійно відчували зростання складності виконуваних завдань, позитивні переживання від власних успіхів у навчанні, були зайняті напруженою творчою роботою, пошуками правильних і творчих розв'язків. Важливе значення має індивідуальний підхід до здобувачів вищої освіти і продуктивне педагогічне спілкування.

Методика практичного заняття може бути різною, вона залежить від особистості викладача.

Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення зі здобувачами вищої освіти, виконання завдань із подальшим їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку та оцінювання. Оцінки, отримані здобувачами вищої освіти за окремі практичні заняття, враховуються при виставленні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Ефективність практичних занять насамперед залежить від підготовки до них здобувачів вищої освіти, їхньої уважності й активності, творчого ставлення до виконання навчальних завдань і рекомендацій викладача. Практичні заняття вимагають системної самостійної роботи здобувачів вищої освіти із основною і додатковою літературою, вивчення й аналіз праць класиків педагогіки, документів у галузі освіти, архівних матеріалів тощо.

Рекомендації щодо підготовки до практичних занять

1. Починати підготовку слід із вивчення матеріалів і рекомендацій до практичного заняття, який є алгоритмом пізнавальної діяльності здобувача вищої освіти.

2. Важливим етапом підготовки до практичного заняття є усвідомлення завдань, які потрібно виконати, працюючи з першоджерелами.

3.Провідне місце в підготовці до практичного заняття належить безпосередньому вивченню й аналізу наукових праць класиків педагогіки, сучасних учених, документів у галузі освіти, архівних матеріалів тощо.

4.Насамперед необхідно вивчити історичні умови і причини, що спонукали автора до написання наукової праці, прагнути зрозуміти структуру праці, загальний розвиток думок автора, напрям роботи.

5.Важливо попередньо в загальних рисах ознайомитися з науковою працею: прочитати зміст, передмову, висновки (післямову), переглянути посилання на джерела, імена, події.

6.Корисним є й ознайомлення з критичною літературою, яка стосується цієї праці, а також з інформацією про досліджувану в ній проблему, що міститься в енциклопедичних довідниках, словниках, журналах, брошурах.

7.Суттєве значення має вивчення та усвідомлення подій і фактів, які висвітлюються в праці, розуміння причин їх виникнення.

8.Вивчаючи й конспектуючи літературні джерела, за потреби варто повторно перечитувати їх окремі розділи, абзаци, звертатися до довідників і словників.

9.Необхідно знаходити найточніші відповіді-цитати на запропоновані запитання.

10.Записуючи цитати, потрібно брати їх у лапки, уникати перекручувань тексту. Якщо виписки зроблені тільки з одного твору, то лапки поруч кожної цитати можна не ставити.

11.Примітки й коментарі до цитати треба викладати лише на берегах зошита, строго відокремлюючи їх від тексту, що цитується.

12.Вибираючи головне з думки автора, слід пам'ятати, що цитата, вирвана з контексту, часто втрачає свій первісний зміст, нерідко набуваючи нового. Цитуючи, намагайтеся не обривати думок автора.

13.Працюючи з книгою, корисно робити виписки лише після того, як книга прочитана цілком, тоді цитати будуть сприйматися в контексті цілого.

14.При потребі повторення текст слід читати швидко, вибірково, зосереджуючи увагу переважно на тих розділах, які були відзначені за допомогою різних прийомів ще при першому ознайомленні.

15.Результати роботи з вивчення першоджерел слід фіксувати в окремому робочому зошиті у формі виписок і цитат.

Практичне заняття № 1

Тема: Ідея всебічного і гармонійного розвитку особистості у творчості Р. Оуена, Ф. Дістервега.

Мета: закріпити уявлення про основні етапи педагогічної діяльності та зміст спадщини Р. Оуена, Ф. Дістервега; розкрити сутність ідеї всебічного і гармонійного розвитку особистості у творчості Р. Оуена, Ф. Дістервега.

Обсяг навчального часу: 2 год

Обладнання: конспекти лекцій, підручники, навчальні посібники, презентації.

План заняття:

1. Педагогічна діяльність Р. Оуена, Ф. Дістервега.
2. Педагогічні твори та основні педагогічні ідеї спадщини Р. Оуена, Ф. Дістервега.
3. Ідея всебічного і гармонійного розвитку особистості у творчості Р. Оуена, Ф. Дістервега.

Література

1. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка : підруч. Київ : ТОВ «ЦП «Компрінт» 2016. 412 с.
2. Демченко О.П. Практикум з історії педагогіки : навчально-методичний посібник для викладачів історії педагогіки, на допомогу студентам педагогічних ВНЗ під час самостійного вивчення теоретичних основ, підготовки до семінарських і практичних занять. К. : Видавничий дім «Слово», 2012. 323 с.
3. Завгородня Т.К. Історія педагогіки : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.
4. Зайченко І.В. Історія педагогіки. Книга І. Історія зарубіжної педагогіки : навчальний посібник. К.: Видавничий Дім "Слово", 2010. 624 с.
5. Левківський М.В. Історія педагогіки : навч.-метод. посібник. Вид. 4. К.: Центр учбової літератури, 2011. 190 с.
6. Сбруєва А. А., Рисіна М.Ю. "Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах". СумДПУ, 2000. 208 с.

Основні завдання для засвоєння навчального матеріалу та поточного контролю:

1. Підготувати доповідь (до 5 хвилин) та презентацію (5-7 слайдів) за одним питанням заняття.

2. Заповнити таблицю

Науково-педагогічна спадщина Р. Оуена, Ф. Дістервега.

№ п/п	Назва праці	Дата видання	Проблема праці	Характеристика, головні думки, цитати

Практичне заняття № 2

Тема: Школа і педагогіка у високорозвинених країнах світах після другої Світової війни (1945 – початок ХХІ ст.): США, Великобританія,

Німеччина, Франція, Швеція, Норвегія, Канада, Китай, Японія.

Мета: сформувати уявлення про основні тенденції розвитку школи і педагогіки у високорозвинених країнах світах після другої Світової війни (1945– початок ХХІ ст.): США, Великобританія, Німеччина, Франція, Швеція, Норвегія, Канада, Китай, Японія.

Обсяг навчального часу: 2 год

Обладнання: конспекти лекцій, підручники, навчальні посібники, презентації.

План заняття:

1. Система освіти та педагогічна думка у США (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.).
2. Система освіти та педагогічна думка у Великобританії (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.).
3. Система освіти та педагогічна думка у Німеччині (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.).
4. Система освіти та педагогічна думка у Франції (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.).
5. Система освіти та педагогічна думка у Швеції (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.).
6. Система освіти та педагогічна думка у Норвегії (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.).
7. Система освіти та педагогічна думка у Канаді (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.).
8. Система освіти та педагогічна думка у Китаї (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.).
9. Система освіти та педагогічна думка у Японії (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.).

Література

1. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка : підруч. Київ : ТОВ «ЦП «Компрінт» 2016. 412 с.
2. Демченко О.П. Практикум з історії педагогіки : навчально-методичний посібник для викладачів історії педагогіки, на допомогу студентам педагогічних ВНЗ під час самостійного вивчення теоретичних основ, підготовки до семінарських і практичних занять. К. : Видавничий дім «Слово», 2012. 323 с.
3. Завгородня Т.К. Історія педагогіки : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.
4. Зайченко І.В. Історія педагогіки. Книга І. Історія зарубіжної педагогіки : навчальний посібник. К.: Видавничий Дім “Слово”, 2010. 624 с.
5. Левківський М.В. Історія педагогіки : навч.-метод. посібник. Вид. 4. К.: Центр учбової літератури, 2011. 190 с.

6. Сбруєва А. А., Рисіна М.Ю. "Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах". СумДПУ, 2000. 208 с.

Основні завдання для засвоєння навчального матеріалу та поточного контролю:

1. Підготувати доповідь-порівняння (до 7 хвилин) та презентацію (10 слайдів) двох освітніх систем будь яких країн на вибір.

Практичне заняття № 3

Тема: Педагогічна думка і школа козацької доби (Українське Бароко) у другій половині XVII ст. – XVIII ст.

Мета: розкрити зміст педагогічної думки і особливості навчання у школах козацької доби (Українське Бароко) у другій половині XVII ст. – XVIII ст.

Обсяг навчального часу: 2 год

Обладнання: конспекти лекцій, підручники, навчальні посібники, презентації.

План заняття:

1. Педагогічна думка українського національного Відродження.
2. Значення козацької педагогіки в національному вихованні молоді.
3. Мета, зміст виховання в козацькій педагогіці.
4. Ступені козацького виховання.
5. Особливості освіти й виховання в козацьких школах.

Література

1. Васюк О. В. Історія педагогіки та освіти в Україні : підручн. Київ : ЦП «Компринт», 2019. 519 с.
2. Демченко О.П. Практикум з історії педагогіки : навчально-методичний посібник для викладачів історії педагогіки, на допомогу студентам педагогічних ВНЗ під час самостійного вивчення теоретичних основ, підготовки до семінарських і практичних занять. К. : Видавничий дім «Слово», 2012. 323 с.
3. Завгородня Т.К. Історія педагогіки : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.
4. Левківський М.В. Історія педагогіки : навч.-метод. посібник. Вид. 4. К.: Центр учбової літератури, 2011. 190 с.
5. Любар О. О. Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки: навч. посіб. За ред. О. О. Любара. Київ : Знання КОО, 2003. 456 с.
6. Сбруєва А. А., Рисіна М.Ю. "Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах". СумДПУ, 2000. 208 с.

Основні завдання для засвоєння навчального матеріалу та поточного контролю:

1. Проаналізуйте сутність козацького виховання й заповніть таблицю.

Система козацького виховання

Ступінь	Мета виховання й освіти	Зміст виховання

2. Проаналізуйте фахові журнали й зробіть огляд наукових статей, у яких розкривається значення українського національного відродження в розвитку національної культури й освіти.

3. Розробіть одну із форм виховання (свято, конкурс, вікторину, усний журнал тощо) з використанням засобів козацької педагогіки.

Практичне заняття № 4

Тема: Концепція морального виховання і кордоцентризм в творчості Г. Сковороди. Значення його спадщини для ХХІ століття.

Мета: розкрити концепцію морального виховання і кордоцентризм в творчості Г. Сковороди та з'ясувати значення його спадщини для ХХІ століття.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Обладнання: конспекти лекцій, підручники, навчальні посібники, презентації.

План заняття:

1. Гуманістичні ідеї в педагогічних поглядах Г.С.Сковороди.
2. Г.С.Сковорода про ідею природного виховання.
3. Народність у вихованні.
4. Концепція морального виховання і кордоцентризм.
5. Погляди щодо гармонійного виховання особистості.
6. Дидактичні погляди Г.С.Сковороди.
7. Роль батьків у вихованні дітей.
8. Вимоги до особистості вчителя.
9. Значення спадщини Г.С.Сковороди для ХХІ століття.

Література

1. Васюк О. В. Історія педагогіки та освіти в Україні : підручн. Київ : ЦП «Компринт», 2019. 519 с.
2. Демченко О.П. Практикум з історії педагогіки : навчально-методичний посібник для викладачів історії педагогіки, на допомогу студентам педагогічних ВНЗ під час самостійного вивчення теоретичних основ, підготовки до семінарських і практичних занять. К. : Видавничий дім «Слово», 2012. 323 с.
3. Завгородня Т.К. Історія педагогіки : навчально-методичний

- посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.
4. Левківський М.В. Історія педагогіки : навч.-метод. посібник. Вид. 4. К.: Центр учбової літератури, 2011. 190 с.
 5. Любар О. О. Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки: навч. посіб. За ред. О. О. Любара. Київ : Знання КОО, 2003. 456 с.
 6. Сбруєва А. А., Рисіна М.Ю. "Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах". СумДПУ, 2000. 208 с.

Основні завдання для засвоєння навчального матеріалу та поточного контролю:

1. Напишіть твір-роздум на одну із запропонованих тем: «Г.С.Сковорода – геніальний син українського народу», «Г.С.Сковорода – мислитель, просвітитель, народний учитель», «Г.С.Сковорода і сьогодення» (тема за власним вибором).
2. Зробіть аналіз висвітлення поглядів Г.С. Сковороди на сторінках фахових журналів.
3. Підготуйте план проведення кураторської години (вечір, бесіда, конкурс, усний журнал тощо) на основі використання притч Г.С.Сковороди.

Практичне заняття № 5

Тема: Інноваційний контекст педагогічного подвижництва А. Макаренка і В. Сухомлинського.

Мета: дослідити життєвий та науково-педагогічний шлях видатних українських педагогів А. Макаренка і В. Сухомлинського, зясувати інноваційний контекст їхнього педагогічного подвижництва.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Обладнання: конспекти лекцій, підручники, навчальні посібники, презентації.

План заняття:

1. Життєвий і професійний шлях А.С. Макаренка.
2. Педагогіка «паралельної дії» А.С. Макаренка.
3. Роль перспектив у формуванні колективу у спадщині А.С.Макаренка.
4. Традиції як шлях розвитку колективу у спадщині А.С. Макаренка.
5. Педагогічна майстерність і техніка вчителя у спадщині А.С.Макаренка.
6. Життя і педагогічна діяльність В.О. Сухомлинського.
7. Вплив ідей В.О.Сухомлинського на розвиток дошкільної педагогіки.
8. В.О. Сухомлинський – послідовник педагогічних ідей К.Д.Ушинського.
9. В.О. Сухомлинський про педагогіку як проектувальну науку.
10. Літературна й педагогічна спадщина В.О. Сухомлинського.
11. Природа як засіб духовного, інтелектуального й фізичного розвитку особистості у спадщині В.О. Сухомлинського.

Література

1. Васюк О. В. Історія педагогіки та освіти в Україні : підручн. Київ : ЦП «Компринт», 2019. 519 с.
2. Демченко О.П. Практикум з історії педагогіки : навчально-методичний посібник для викладачів історії педагогіки, на допомогу студентам педагогічних ВНЗ під час самостійного вивчення теоретичних основ, підготовки до семінарських і практичних занять. К. : Видавничий дім «Слово», 2012. 323 с.
3. Завгородня Т.К. Історія педагогіки : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.
4. Левківський М.В. Історія педагогіки : навч.-метод. посібник. Вид. 4. К.: Центр учбової літератури, 2011. 190 с.
5. Любар О. О. Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки: навч. посіб. За ред. О. О. Любара. Київ : Знання КОО, 2003. 456 с.
6. Макаренко А.С. Книга для родителей [Текст]. М. : Педагогика, 1988. 304 с.
7. Макаренко А.С. Педагогическая поэма [Текст]. К. : Радянська школа, 1988. 512 с.
8. Сбруєва А. А., Рисіна М.Ю. "Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах". СумДПУ, 2000. 208 с.

Основні завдання для засвоєння навчального матеріалу та поточного контролю:

1. Напишіть твір-роздум на одну із запропонованих тем: «А.С. Макаренко і сучасність», «Якомога більше поваги до особистості, якомога більше вимогливості до неї...», «Мета виховання – це програма формування особистості...».

2. Узагальніть погляди А.С. Макаренка щодо принципів виховання й складіть таблицю. Принципи виховання в педагогічній концепції А.С.Макаренка

Назва принципу виховання	Його сутність (за А.С.Макаренком)	У якій праці викладено погляди	Цитати	Актуальність на сучасному етапі

3. Покажіть різноплановість, багатоаспектність педагогічної спадщини В.О.Сухомлинського. Окресліть коло проблем, які найбільш повно розкриті в педагогічній концепції вченого, заповніть граф-схему.

4.Складіть список з 5 статей, присвячених вивченню життєвого шляху й педагогічних поглядів В.О. Сухомлинського, опублікованих у фахових журналах, складіть таблицю.

Статті в фахових журналах про науково-педагогічну діяльність
В.О.Сухомлинського

Автор статті	Назва статті	Джерело	Анотація

РОЗДІЛ 4

ДИДАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ ОСВІТИ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ»

Самостійна робота – навчальна діяльність здобувача вищої освіти, спрямована на вивчення та оволодіння матеріалом навчального предмета без безпосередньої участі викладача, за його інструкцією і під його контролем.

Самостійна робота з вивчення історії педагогіки є окремою формою організації навчальних занять поряд із лекцією, практичним заняттям тощо. При цьому її суттєвими ознаками вважають обов'язковість заняття у відведений розпорядком дня ЗВО час, роботу без безпосередньої участі викладача, але за умови здійснення ним контролю. Самостійна робота сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти інтелектуальних якостей, необхідних майбутньому фахівцеві. Вона виховує у науково-педагогічних працівників стійкі навички постійного поповнення своїх знань, самоосвіти, сприяє розвитку працелюбності, організованості й ініціативи, випробовує їхні сили, перевіряє волю, дисциплінованість тощо.

Під час самостійної роботи здобувачі вищої освіти мають змогу краще використати свої індивідуальні здібності. Все це сприяє глибокому осмисленню навчального матеріалу, виробляє у здобувачів вищої освіти цілеспрямованість у здобутті знань, самостійність мислення. Самостійна робота здійснює і виховний вплив на здобувачів вищої освіти, сприяє формуванню і розвитку в них важливих моральних якостей.

Здобувачу вищої освіти під час самостійної роботи доводиться вивчати різні види літературних джерел (зокрема наукову літературу). Останні відрізняються від інших авторською інтерпретацією сформульованих найважливіших теоретичних положень. У навчальній діяльності здобувачів вищої освіти у процесі вивчення історії педагогіки особливе місце посідає самостійне вивчення історичних і наукових джерел, оскільки це дозволяє їм сформувати об'єктивне уявлення про суперечливі процеси становлення національної школи й педагогіки, виробити власне ставлення до педагогічних ідей і поглядів відомих українських учених, просвітителів, громадських діячів.

Самостійна робота з виконання навчального завдання охоплює три етапи.

1. Підготовка здобувача вищої освіти до виконання завдання, теоретичне, психологічне, організаційно-методичне і матеріально-технічне забезпечення самостійної роботи.

Теоретична готовність здобувача вищої освіти виявляється в його інтелектуальній обізнаності, тобто в здатності застосувати свої знання для виконання завдання.

Практична готовність полягає в умінні оптимально планувати самостійну роботу, вміло використовувати конспект лекцій, підручники, навчальні

посібники, комп'ютер; здійснювати на основі цього розумові операції (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, класифікацію тощо).

Психологічна готовність здобувача вищої освіти передбачає передусім наявність у нього мотивів до виконання конкретного завдання. Для того щоб поставлене перед здобувачем вищої освіти завдання стало мотивом його розумової, практичної діяльності, воно повинно бути ним сприйняте.

Внутрішнє сприйняття завдання починається з актуалізації мотиву, що спонукає здобувача вищої освіти до виконання поставленого завдання, а відповідно – до організації своєї самостійної роботи.

Успіх підготовчого етапу залежить і від організаційного, методичного, матеріально-технічного забезпечення самостійної роботи здобувача вищої освіти (забезпеченість літературою, методичними рекомендаціями, наочними посібниками, інформаційно-комп'ютерною базою тощо).

2. Безпосереднє виконання навчального завдання. Це найважливіший і найвідповідальніший етап самостійної роботи здобувача вищої освіти. Оскільки навчальне завдання найчастіше постає у навчально-пізнавальній формі, то в процесі його виконання беруть участь усі психічні процеси, які забезпечують пізнавальну активність: відчуття, сприйняття, уява, пам'ять, мислення, увага тощо. На ефективність виконання завдання впливають такі особистісні якості здобувача вищої освіти, як цілеспрямованість, наполегливість, відповідальність тощо.

3. Аналіз виконаного завдання. Це завершальний етап самостійної роботи, під час якого здобувач вищої освіти оцінює (шляхом самоконтролю, іноді взаємоконтролю) якість і час виконання завдання, ефективність використаних у процесі самостійної роботи методів і засобів.

Тема	Завдання	Кількість балів
1.Перші європейські університети.	Підготуйте презентацію про один із перших класичних університетів Західної Європи й простежте наступність традицій університетської освіти в наші дні.	5 б.

<p>2. Роль і значення виховання у формуванні особистості, його мета і завдання (Дж. Локк, Д. Дідро, К. Гельвецій). Вплив Й. Гербарта і гербертіанців на розвиток освіти.</p>	<p>Узагальніть наукові ідеї представників педагогічної думки епохи буржуазних революцій і Просвітництва й заповніть таблицю</p> <table border="1" data-bbox="600 360 1257 622"> <tr> <td data-bbox="600 360 767 622">Педагог (роки життя)</td> <td data-bbox="774 360 932 622">Найбільш відомі і праці</td> <td data-bbox="938 360 1096 622">Педагогічні погляди</td> <td data-bbox="1102 360 1257 622">Прогресивні ідеї, новаторство</td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </table>	Педагог (роки життя)	Найбільш відомі і праці	Педагогічні погляди	Прогресивні ідеї, новаторство					5 б.
Педагог (роки життя)	Найбільш відомі і праці	Педагогічні погляди	Прогресивні ідеї, новаторство							
<p>3. Школа і педагогіка в Західній Європі і США в період між першою і другою Світовими війнами (1918 – 1939 рр.).</p>	<p>Скласти кросворд на 20 слів</p>	5 б.								
<p>4. Освіта і школа в період занепаду Київської держави (друга половина XIII – перша половина XVI ст. до 1569 р.). Педагогіка в контексті Слов'янського Відродження (1569 р. – середина XVII ст.).</p>	<p>Напишіть твір-роздум на одну з тем: «Незалежність Київської Русі та розвиток освіти», «Значення козацької системи освіти й виховання в українському національному Відродженні».</p>	5 б.								
<p>5. Педагогічний гуманізм і новаторство в досвіді П. Беринди, І. Борецького, М. Смотрицького, С. і Л. Зизаніїв, П. Могили, І. Гізеля й ін.</p>	<p>Узагальніть наукові ідеї українських педагогів-гуманістів й заповніть таблицю</p> <table border="1" data-bbox="600 1397 1327 1653"> <tr> <td data-bbox="600 1397 767 1653">Педагог (роки життя)</td> <td data-bbox="774 1397 932 1653">Найбільш відомі праці</td> <td data-bbox="938 1397 1096 1653">Педагогічні погляди</td> <td data-bbox="1102 1397 1327 1653">Прогресивні ідеї, новаторство</td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </table>	Педагог (роки життя)	Найбільш відомі праці	Педагогічні погляди	Прогресивні ідеї, новаторство					5 б.
Педагог (роки життя)	Найбільш відомі праці	Педагогічні погляди	Прогресивні ідеї, новаторство							
<p>6. Школа, освіта і педагогічна думка в Україні у XIX ст. Становлення та розвиток університетської освіти в Україні.</p>	<p>Визначте, в яких напрямках розвивалася система освіти України в XIX ст., складіть схему (таблицю) «Система освіти України в XIX ст.».</p>	5 б.								
<p>7. Становлення педагогічних поглядів</p>	<p>Написати твір-роздум «Провідні освітні ідеї, за які боролися педагоги, громадські</p>	5 б.								

О.Духновича, М.Костомарова, М.Драгоманова, М.Пирогова	діячі України у ХІХ ст.»	
8.Теоретичні ідеї розбудови національної освіти і шкільництва І. Франка, М. Драгоманова, С. Русової.	Написати есе «Прогресивний характер ідей педагогів і просвітителів України ХІХ ст. – початку ХХ ст.»	5 б.
9.Педагогічна думка в Україні у другій половині ХІХ ст. (М.Куліш, М. Корф, Х.Алчевська, П.Лубінець)	Розробіть рекомендації для педагогів щодо різнобічного виховання школярів на основі поглядів видатних учених, письменників, просвітителів ХІХ ст. – початку ХХ ст.	5 б.
10.Школа, освіта і педагогічна наука в Україні у першій половині ХХ ст. Педагогічні погляди та просвітницька діяльність українських педагогів та організаторів освіти.	Схематично зобразіть структуру системи народної освіти та педагогічної думки в Україні періоду 20-40-х років ХХ ст.	5 б.
11.Школа, освіта і педагогічна наука в Україні у другій половині ХХ ст. – на початку ХХІ ст.	Створіть ментальну карту системи освіти і педагогічна наука в Україні у другій половині ХХ ст. – на початку ХХІ ст.	5 б.
Разом		55 б.

Самостійна робота з дисципліни «Історія освіти та педагогічної думки» є одним із засобів контролю за знаннями студентів. Її виконання є суттєвим чинником у професійній підготовці студентів. Самостійна робота студентів не тільки сприяє усвідомленню і засвоєнню теоретичного матеріалу, а й застосуванню його на практиці.

У процесі самостійної роботи студенти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи в бібліотеці з каталогами;
- праці з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;

- конспектування літературних джерел;
- роботи з довідковою літературою;
- опрацювання статистичної інформації.

Кожен здобувач вищої освіти повинен вміти раціонально організувати свою навчальну діяльність. Важливим є вміння скласти план своєї роботи, чітко визначити її послідовність. Необхідно, щоб план самостійного навчання був реальним і його виконання давало плідні наслідки у навчальному процесі. У процесі виконання різних видів самостійних завдань при виникненні певних утруднень, здобувач вищої освіти може звернутися на індивідуальні консультації до викладача, який читає навчальну дисципліну.

Завдання самостійної роботи передбачає підкріплення здобутих теоретичних знань, а також формування практичних умінь викладачів вищої школи.

РОЗДІЛ 5

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ІЗ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ ОСВІТИ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ»

1. Виховання і навчання у Давній Греції та Римі.
2. Школа і педагогічна думка в Європі в епоху Відродження та Реформації.
3. Основні педагогічні ідеї Я.Коменського та їх актуальність для сучасної школи.
4. Вікова періодизація як історико-педагогічна проблема (Я.Коменський, Ж.-Ж.Руссо, Ф.В.А. Дістервег).
5. Перші європейські університети.
6. Педагогічна діяльність і спадщина Й. Песталоцці: актуальні питання.
7. Загальна характеристика історії розвитку гуманістичних педагогічних систем (М.Монтессорі, С.Френе, Р.Штайнер та ін.).
8. Педагогічні погляди Дж.Дьюї та їх вплив на українську школу.
9. Історико-педагогічний аналіз ідей реформаторської педагогіки в Західній Європі і США (Г.Кершенштейнер, А.Лай, Р. Штайнер, Дж. Дьюї, С.Френе та ін.).
10. Школа і педагогіка у високорозвинених країнах світах після другої Світової війни (1945– початок ХХІ ст.).
11. Сучасний стан та перспективи розвитку освіти у найбільш розвинених країнах світу.
12. Освіта і виховання дітей за часів Київської Русі.
13. Роль братських шкіл України у ХVІ-ХVІІ ст. у розвитку національної освіти.
14. Роль Острозької академії у розвитку української педагогічної культури.
15. Освітня діяльність і педагогічні погляди Г.Сковороди: актуальність ідей.
16. Києво-Могилянська академія як центр вітчизняної науки, культури та освіти ХVІІ-ХVІІІ ст.
17. Педагогічні ідеї О.Духновича.
18. Розвиток освіти та педагогічної думки у Західній Україні (друга половина ХІХ – поч. ХХ ст.).
19. Педагогічні погляди Т.Шевченка, М.Костомарова, П.Куліша.
20. К.Ушинський – засновник наукової педагогіки.
21. Педагогічні погляди та освітня діяльність М.Пирогова в Україні.
22. Педагогічні ідеї М.Драгоманова.
23. Становлення та розвиток університетської освіти в Україні.
24. Освітня діяльність і педагогічні погляди Б.Грінченка.
25. Українська школа і педагогічна думка в період визвольних змагань українського народу (1917-20 рр.).
26. М.Грушевський про українську школу.

27. Роль суспільно-громадської і педагогічної діяльності та теоретичної спадщини професора І.Огієнка у відновленні національної освіти України.
28. Система освіти України в 20-х рр. ХХ ст. Загальна характеристика, зміст і методи навчання.
29. Внесок С.Русової у розвиток української педагогіки.
30. Науково-практична діяльність українських педагогів-просвітників (Я.Чепіга, О.Музиченко, І.Соколянський, О.Залужний та ін.).
31. Виховний ідеал та релігійна традиція у творчості Г. Ващенко.
32. Науково-методична діяльність Наркомосу України в 20-х рр. ХХ ст. Організація навчально-виховного процесу в 20-х рр. ХХ ст. в школах України.
33. Педагогічна діяльність А.Макаренка: значущість ідей для розвитку педагогічної науки.
34. Педагогічна діяльність В.Сухомлинського: особливості застосування його ідей в сучасній школі.
35. Теорія і практика вільного виховання в історичному розвитку.
36. Українська школа й педагогіка між двома світовими війнами.
37. Стан освіти, школи й педагогіки в Україні в 50-90-х рр. ХХ ст.
38. Розвиток українського шкільництва в умовах розбудови Української держави.
39. Школа, освіта і педагогічна наука в Україні у другій половині ХХ ст. – на початку ХХІ ст.
40. Освіта в Україні на сучасному етапі духовного та національного відродження.